

Bilanca poljoprivrednog gospodarstva

Majić, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:016330>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Marina Majić

Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

Bilanca poljoprivrednog gospodarstva

Završni rad

Vinkovci, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Marina Majić

Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

Bilanca poljoprivrednog gospodarstva

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec, mentor
2. prof.dr.sc. Jadranka Deže, član
3. dr.sc. Ana Crnčan, član

Vinkovci, 2018.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Poljoprivredni fakultet u Osijeku
Preddiplomski stručni studij Agrarno poduzetništvo

Završni rad

Marina Majić

Bilanca poljoprivrednog gospodarstva

Sažetak:

Bilanca je temeljni financijski izvještaj koji pokazuje imovinu i njezine izvore u poduzeću na točno određeni dana kraju poslovne godine. Ukazuje točan financijski položaj poduzeća. Glavni dijelovi bilance su aktiva i pasiva. Aktiva prikazuje imovinu poduzeća, a pasiva izvore te imovine. Izvori mogu biti tuđi i vlastiti. Vlastiti se nazivaju kapital, a tuđi su obveze. Aktiva uvijek mora biti jednaka pasivi. To znači da mora postojati ravnoteža, takozvana bilančna ravnoteža. Bilančna ravnoteža se smatra osnovnim obilježjem bilance. Dakle, promatra se ista stvar s dva aspekta. S jedne strane promatrana su konkretna sredstva izražena u vrijednosti, a s druge strane odakle potječu ta sredstva. U aktivi su prikazani konkretni imovinski dijelovi koji se nalaze u poduzeću, dok se u pasivi vidi odakle potječu ta sredstva i kome se vraća dug za dana konkretna sredstva. Prema ročnosti imovina je dugotrajna i kratkotrajna. Dugotrajna se dijeli na nematerijalnu, materijalnu, financijsku imovinu i potraživanja. Kratkotrajna su: zalihe, potraživanja, financijska imovina i novac na računu i u blagajni. Pasiva se iskazuje astitim i tuđim izvorima financiranja.

Ključne riječi: bilanca, imovina, aktiva i pasiva

21 stranica, 9 shema, 2 tablice, 2 grafikona

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agriculture in Osijek
Professional study Agricultural entrepreneurship

Final work

Agriculture enterprise balance sheet

Summary:

Balance Sheet is the one of the core financial report, which shows volume, and structure of one company. It shows them exactly a certain day at the end of business year. It shows exactly position of company. The main parts of Balance Sheet are active and passive. Active shows assets of company and passive sources of these assets. The sources can be your own or someone else's. Your own are named capital, and someone else's are obligations. The active always has to be equal to passive. It means that it has to be a balance, the so-called balance of the Balance Sheet. The balance of the Balance Sheet considered as a basic feature of the Balance Sheet. Therefore, is being watched the same thing from the two aspects. On the one hand there are observed the concreted sources expressed in value, and, on the other hand from where that sources came from. Therefore, in the active are showed concrete property parts which are located in work organization, while in passive you see from where that recourses came from and to whom you return debt for given concrete recourses. According to maturities assets is long-term and short-lived. Long-term shared on intangible, material, financial assets and claims. Short-lived are supplies, claims, financial assets and cash on account and cashier. Passive is expressed with your own and someone else's sources of funding.

Key words: balance sheet, assets, assets and liabilities

21 pages, 9 schematics, 2 tables, 2 charts

Final work is archived in Library of Faculty of Agriculture in Osijek and in digital repository of Faculty of Agriculture in Osijek

SADRŽAJ

1.UVOD.....	1
2.IZVORI PODATAKA I METODE RADA	2
3.BILANCA STANJA	3
3.1.Imovina poduzeća.....	4
3.1.1.Dugotrajna imovina	5
3.1.2. Kratkotrajna imovina.....	8
3.2.Amortizacija imovine.....	10
3.3.Izvori financiranja.....	11
3.3.1.Kapital	11
3.2.2. Dugoročne i kratkoročne obveze	12
3.4.Vrste bilance.....	13
3.5.Promjene u bilanci.....	15
4.BILANCA PODUZEĆA ERDUTSKI VINOGRADI d.o.o.....	17
5.ZAKLJUČAK.....	20
6.POPIS LITERATURE.....	21

1. UVOD

Bilanca je jedan od temeljnih financijskih izvještaja koji pokazuje obujam i strukturu imovine, obveza i kapitala na točno određeni dan, obično na kraju poslovne godine. Ona pokazuje točan financijski položaj poduzeća.

Glavni dijelovi bilance stanja su aktiva(imovina) te pasiva (obveze i kapital). Aktiva prikazuje strukturu imovine, dok pasiva pokazuje iz kojih izvora ta imovina nastaje. Stoga proizlazi pravilo prema kojem aktiva uvijek mora biti jednaka pasivi što znači da mora postojati ravnoteža. Bilančna ravnoteža je karakteristika bilance stanja, njezino osnovno obilježje, te se može reći da se gleda ista stvar s dva aspekta.

Bilanca je važna informacija o stanju poduzeća i obično se periodički sastavlja. Pokazuje ravnotežu između vrijednosti aktive ili imovine i veličine obveza poduzeća. Ako aktiva nije jednaka obvezama, onda je uravnotežujuća stavka kapital poduzeća, koja je po veličini jednaka razlici između imovine i obveza.

Obveze i kapital poduzeća zbrajaju se u pasivu, koja je u vrijednosti, po definiciji, jednaka aktivi. Imovina i obveze poduzeća sastoje se od popisa stavki, čije se vrijednosti zbrajaju u ukupnu vrijednost imovine i ukupnih obveza. Odnosi iz bilance stanja su odnosi likvidnosti, odnosi financijske poluge, odnosi pokrića, odnosi aktivnosti.

Cilj rada je opisati ulogu i značaj bilance za poljoprivredno poduzeće te metodom horizontalne i vertikalne analize utvrditi strukturu imovine i njezinih izvora za razdoblje od dvije godine.

2. IZVORI PODATAKA I METODE RADA

Pri pisanju rada korištena je znanstvena i stručna literatura iz područja računovodstva te relevantne internetske stranice. U praktičnom dijelu rada korišteni su knjigovodstveni podaci poduzeća Erdutski vinogradi d.o.o. za prikazivanje i analizu bilance u trogodišnjem razdoblju.

U radu su primijenjene metode analize i sinteze, komparacije te metode utvrđivanja strukture imovine poduzeća na primjeru bilance poduzeća Erdutski vinogradi d.o.o.

3. BILANCA STANJA

Bilanca (engl. *balance sheet*, njem. *Bilanz*), ili bilanca stanja, je dvostrani računovodstveni iskaz koji ima uravnoteženu desnu i lijevu stranu (lijeva strana u kojoj se iskazuje aktiva mora biti uvijek jednaka desnoj strani u kojoj se iskazuje pasiva). Ona je trenutni iskaz stanja (na određeni dan) sredstava i izvora sredstava iskazanih u novčanom izrazu. (<http://www.poslovni.hr/leksikon/bilanca-82>)

Bilanca stanja je jedan od temeljnih financijskih izvještaja. Ona pokazuje obujam i strukturu imovine, obveza i kapitala kojim poduzeće raspolaže na određeni dan, redovito na kraju poslovne godine. Dakle, bilanca pokazuje financijski položaj poduzetnika na točno određeni dan, dok račun dobiti i gubitka prikazuje prihode i rashode i uspješnost tijekom obračunskog razdoblja. (Parać, 2008.)

Glavni dijelovi bilance su imovina, odnosno sredstva koja su na raspolaganju poduzeću (aktiva), te kapital i obveze (pasiva).

Aktiva bilance prikazuje obujam i strukturu imovine koje poduzetnik posjeduje na određeni dan. Prema Zakonu o računovodstvu imovina se definira kao resurs koji kontrolira poduzeće kao rezultat prošlih događaja i od kojega se očekuje priljev budućih ekonomskih koristi.

Pasiva bilance pokazuje iz kojih se izvora financira imovina iskazana u aktivi bilance. Dakle, iz toga proizlazi da aktiva uvijek mora biti jednaka pasivi, odnosno njihov zbroj mora biti jednak. (Parać, 2008.)

Iz rečenog se izvode i sljedeći odnosi, koji su značajni za razumijevanje bilance:

$$\text{OBVEZE} = \text{UKUPNA IMOVINA} - \text{KAPITAL}$$

$$\text{KAPITAL} = \text{UKUPNA IMOVINA} - \text{OBVEZE}$$

$$\text{UKUPNA IMOVINA} = \text{KAPITAL} + \text{OBVEZE}$$

IMOVINA	KAPITAL
	OBVEZE

Shema 1. Struktura bilance

Izvor: Autor

Kao što je i vidljivo zbroj aktive i pasive je isti, a to znači da postoji ravnoteža. Bilančna ravnoteža je i karakteristika bilance stanje, a proizlazi odatle da u bilanci zapravo promatramo istu stvar s dva aspekta. S jedne strane, promatramo konkretna sredstva izražena u vrijednosti, a s druge strane promatramo odakle potječu ta sredstva, tj. koji su izvori, također se izražava u vrijednosti. Prema tome, u aktivi su iskazani konkretni imovinski dijelovi koji se nalaze u radnoj organizaciji, dok u pasivi vidimo odakle potječu ta sredstva i kome se vraća dug za dana konkretna sredstva.

Ta bilančna ravnoteža postoji također i kod presijecanja bilance stanja na srodna sredstva i srodne izvore imovine. Kao razlika između jednostavnog i dvojnog knjigovodstva navodi se ponekad i to da dvojno knjigovodstvo ne pruža samo podatke o aktivi i pasivi i o promjenama jedne i druge strane nego da stalno i sistematski obračunava i postignuti uspjeh.

Prije je rečeno da pasiva zapravo predstavlja obveze radne organizacije. Izvori su podijeljeni na trajne, dugoročne i kratkoročne, što zapravo ovisi o utvrđenim rokovima za podmirenje tih obveza. (Kral, 1984.)

U zakonu o knjigovodstvu propisan je obrazac bilance koji je obavezan za sva poduzeća. U tom obrascu ima mnogo pozicija, odnosno predviđene su sve vrste sredstava i izvora sredstava koje može imati jedno poduzeće.

3.1. Imovina poduzeća

U aktivi bilance se prikazuje sva imovina koju poduzeće kontrolira na određeni dan, a rezultat je prethodnih događaja. Rečeni resursi su u funkciji ostvarenja budućih ekonomskih koristi, što je uvjet za njihovo iskazivanje u bilanci. Ako neka imovinska stavka nije u funkciji ostvarenja ekonomskih koristi potrebno ju je isključiti iz bilance na teret tekućih rashoda. Prema ročnosti je imovina dugotrajna i kratkotrajna. Kratkotrajna je imovina sva ona imovina koja dopijeva u roku od jedne godine od datuma bilance. Ostala imovina razvrstava se u dugotrajnu. (Parać, 2008.)

3.1.1. Dugotrajna imovina

Dugotrajna imovina (engl. *fixed assets, long-term assets*, njem. *langfristiges Vermögen*), podrazumijeva sva sredstva koja trajno služe poslovnom procesu u poduzeću i unovčiva su u rokovima dužim od godine dana. (<http://www.poslovni.hr/leksikon/dugotrajna-imovina-649>)

Odnosi se na sve oblike dugotrajne imovine, kojom poduzetnik raspolaže i koristi u svom poslovanju, a iskazuje se, prema propisanoj shemi bilance, u obliku sljedećih podskupina:

Shema 2. Vrste dugotrajne imovine

Izvor: Autor

a) *Nematerijalna imovina*

Pod ovom imovinom podrazumijevaju se sve stavke koje nisu novac i nemaju fizičko obilježje. Dugotrajna nematerijalna imovina, u propisanoj shemi aktive bilance, pokazuje neto knjigovodstvenu vrijednost različitih vrsta imovine, koju karakterizira nematerijalni oblik, a uključuje: osnivačke izdatke, izdatke za istraživanje i razvoj, Goodwill, prava i predujmove za dugotrajnu nematerijalnu imovinu.

Osnivački izdaci su početna ulaganja u postupku osnivanja nekog društva, ne ovise o aktivi u stavci bilance, trebaju se iskazati na teret rashoda razdoblja, onda kada nastanu a ne kao nematerijalna imovina.

Istraživanje i razvoj u aktivi bilance je potrebno razdvojiti ulaganja u razvoj od kojih se očekuju buduće ekonomske koristi koje se kapitaliziraju i iskazuju kao imovina od ulaganja u istraživanje koja se iskazuju kao rashodi razdoblja. (Parać, 2008.)

Goodwill je specifična imovinska stavka nematerijalne imovine i bilancira se samo u nekim određenim slučajevima.

Prava u bilanci čine najčešći oblik dugotrajne nematerijalne imovine gdje se ulaže u različite oblike prava (računalne programe, patente i licence). Ako poduzeće nabavi neku od navedenih vrsta imovine u obliku prava koju, sukladno ugovoru, koristi u svom poslovanju, a koja će se iskazati kao trošak tijekom uporabe kroz amortizaciju. (Parać, 2008.)

Prema Paraću (2008.) predujmovi u skupini dugotrajna nematerijalna imovina iskazuju dane predujmove za njezinu nabavu, koja nije bila realizirana do datuma bilance.

b) Materijalna imovina

To su različiti oblici dugotrajne imovine i najčešće su značajne vrijednosti. Ovdje se također iskazuje neto knjigovodstvena vrijednost, sljedećih vrsta materijalne imovine:

- Zemljište i šume,
- Osnovno stado
- Višegodišnji nasadi
- Građevinski objekti,
- Alati, pogonski i uredski inventar, namještaj i transportni uređaji,
- Materijalna sredstva u pripremi,
- Stambene zgrade i stanovi,
- Predujmovi za dugotrajnu materijalnu imovinu,
- Ostala materijalna imovina.

Zemljište uključuje sve vrste zemljišta, a iskazuje se po nabavnoj ili revaloriziranoj vrijednosti. U nabavnu cijenu uključeni su zavisni troškovi nabave i nepovratni porez. Osim toga uključeni su još i troškovi uređenja. Ono ne podliježe amortizaciji. (Parać, 2008.)

Osnovno stado je dugotrajna imovina koja uključuje rasplodnu stoku i njen pomladak. Ukupna stoka svih vrsta i to radna, priplodna stoka i stočni pomladak koji čine osnovno stado se knjiži na kontu 041. Važno je razlikovati obrtno i osnovno stado.

Obrtno stado	Osnovno stado
<ul style="list-style-type: none"> • Ne vodi u evidenciji dugotrajne imovine • Stoka koja je nabavljena radi prodaje • Stoka koja je nabavljena radi proizvodnje tj. tova • Stoka koja je izdvojena iz osnovnog stada za proizvodnju odnosno prodaju 	<ul style="list-style-type: none"> • Vodi se u evidenciji dugotrajne imovine • Goveda • Konji • Svinje • Ovce i koze • Mazge, magarci i mule • Perad • Ribe • Stado kunića • Pčelinja društva i dr.

Shema 3. Obilježja obrtnog i osnovnog stada

Izvor: Autor

Višegodišnji nasadi su oblici biljne biološke imovine koji se knjiže na kontu 040. U višegodišnje nasade spadaju: vinogradi, voćnjaci, maslinici, plantaže drveća i bilja, nasadi cvijeća i sl. Transformacije koje se događaju kod nasada vidljive su kroz stvaranje dodatne biološke imovine ili proizvodnju poljoprivrednih dobara nove, veće vrijednosti. (<https://repozitorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst:257/preview>)

Građevinski objekti iskazuje se neto knjigovodstvena vrijednost objekata koji služe u obavljanju djelatnosti poduzeća. U ovo spadaju i nabavljeni stanovi i poslovni prostori za iznajmljivanje. Ne iskazuju se građevine koje su namijenjene za dalju prodaju, koje se bilanciraju kao nedovršena proizvodnja ili trgovačka roba u razredu kontnog plana.

Materijalna sredstva u pripremi pokazuje vrijednost ukupnih ulaganja u određenu skupinu imovine, te se ona na datum bilance nalazi u takozvanoj „pripremi“, odnosno u tijeku nabave. To je zatečena vrijednost ulaganja u dugotrajnu materijalnu imovinu, čiji postupak nabave nije bio dovršen do datuma bilance.

Predujmovi za materijalnu imovinu jesu unaprijed plaćeni iznosi za nabavu stvari dugotrajne materijalne imovine koje do datuma bilance još nisu bile preuzete. Odnosno, riječ je o svojevrsnom potraživanju stvari imovine od isporučitelja, te se iskazuje u okviru skupine dugotrajna materijalna imovina zbog lakšeg uvida u strukturu i status ukupne imovine. (Parać, 2008.)

Stambene zgrade i stanovi odnose se na vrijednost stambenih zgrada i stanova koji čine poslovnu imovinu, a kojom se ostvaruju prihodi od najma ili se koriste za reprezentativne svrhe. Postupak knjiženja nabave, amortizacije i prodaje jednak je kao i za ostale skupine dugotrajne materijalne imovine.

Ostala dugotrajna imovina uključuje sve vrste imovine koja se nije mogla razvrstati u nijednu od prethodno spomenutih skupina. Riječ je o npr. osnovnim stadima, višegodišnjim nasadima, umjetničkim djelima i sl. (Parać, 2008.)

c) Financijska imovina

Odnosi se na različite oblike financijskog ulaganja s ciljem ostvarenja ekonomskih koristi, s rokom povrata duljim od jedne godine od datuma bilance. Financijsku imovinu čine: udjeli u povezanim poduzećima, zajmovi povezanim poduzećima, sudjelujući interesi, ulaganja u vrijednosne papire, krediti, depoziti, kaucije te obvezna dugoročna ulaganja.

d) Potraživanja

Potraživanja su skupina dugotrajne imovine koja se odnosi na potraživanja koja je poduzeće ostvarilo od poslovnih aktivnosti, a dospijeće mu je dulje od jedne godine.

3.1.2. Kratkotrajna imovina

Kratkotrajna imovina (engl. *short-term assets*), oblik imovine poduzeća s rokom unovčivosti do godine dana. Kapital investiran u tu vrstu imovine neprekidno mijenja svoj oblik: raspoloživa platežna sredstva koriste se za kupovinu sirovina i isplatu plaća, sirovine postaju u procesu proizvodnje poluproizvodi i gotovi proizvodi; prodajom gotovih proizvoda nastaju potraživanja i ona se konačno pretvaraju u gotovinu na računu i u blagajni.

Kratkotrajna imovina, sukladno propisanoj strukturi bilance, klasificira se prema kriteriju rastuće likvidnosti kako je to prikazano u shemi 4.

Shema 4. Osnovne skupine kratkotrajne imovine

Izvor: Autor

Zalihe kod većine poduzetnika čine značajan dio ukupne raspoložive imovine. Zalihe su sredstva koja se drže u redovnom poslovanju, u procesu proizvodnje za prodaju te u obliku materijala ili dijelova zaliha koji su u procesu proizvodnje.

Prema propisanoj shemi bilance zalihe se klasificiraju ovako;

Prema Paraću (2008.) potraživanja čine oblik kratkotrajne imovine u aktivi bilance, a iskazuje se prema sljedećim stavkama:

- Potraživanja od povezanih poduzeća
- Potraživanja od kupaca
- Potraživanje za više plaćene svote po osnovi dobiti
- Potraživanje od zaposlenih
- Potraživanje od države i drugih institucija
- Ostala potraživanja

Financijska imovina odnosi se na neto vrijednosti sljedećih stavaka:

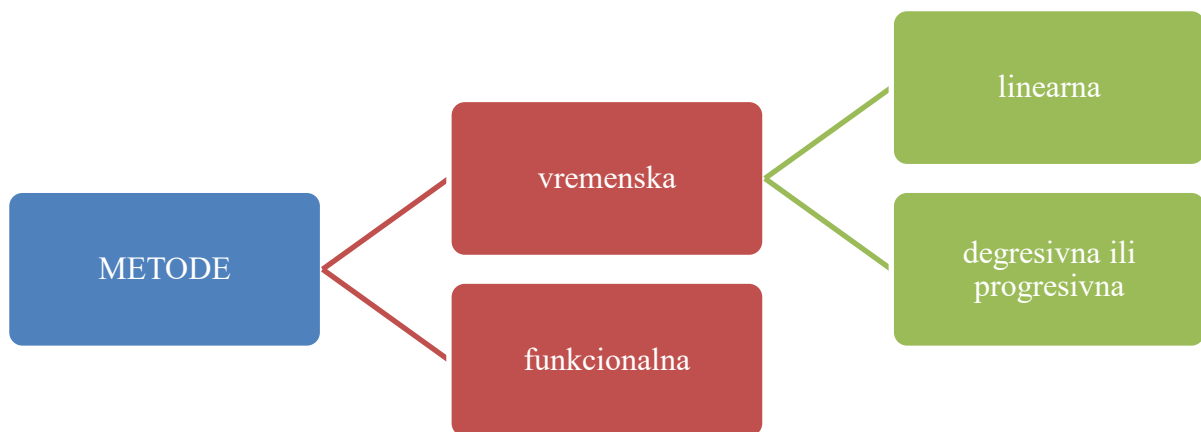
- Udjeli u povezanim poduzećima
- Zajmovi u povezanim poduzećima
- Vrijednosni papiri
- Krediti, depoziti, kaucije
- Otkup vlastitih dionica
- Ostala kratkoročna ulaganja

Novac na računu i u blagajni pokazuje stanje gotovine na svim računima u poslovnim bankama, kao i stanje gotovine u blagajni na datum bilance, prema odgovarajućoj dokumentaciji. (Parać, 2008.)

3.2. Amortizacija imovine

Amortizacija je postupak postupnog trošenja i otpuštanje dijela vrijednosti dugotrajne imovine na rashode tekućeg razdoblja, kroz procijenjeni korisni vijek uporabe. Ona predstavlja s jedne strane trošak, a s druge strane to je izvor financiranja za nabavku nove i popravak odnosno zamjenu dotrajale imovine. Definirana je i regulirana Zakonom o porezu na dohodak, koji kaže: “U popis dugotrajne imovine unose se stvari i prava, ako su njihove nabavne cijene, odnosno troškovi proizvodnje (nabavna vrijednost) veći od 3.500,00 kuna i ako je njihov vijek trajanja dulji od godinu dana“.

Prema Ranogajec (2009.) postoje dvije glavne skupine metoda obračuna amortizacije: vremenske i funkcionalne.

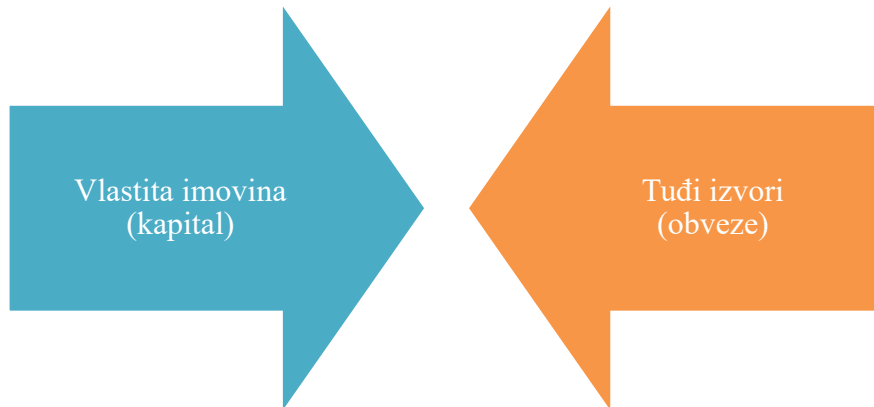
Shema 5. Metode obračuna amortizacije

Izvor: Autor

Najčešće se koristi linearna metoda kao najjednostavnija. Pri tom se osnovica za amortizaciju (razlika početne i krajnje vrijednosti stalnog sredstva) podijeli sa korisnim vijekom trajanja te se dobije godišnji izvor amortizacije ili amortizacijska kvota.

3.3. Izvori financiranja

Pasiva pokazuje obujam i strukturu izvora financiranja raspoložive imovine, na određeni dan, odnosno pokazuje tko je stvarni vlasnik postojeće imovine iskazane u bilanci stanja. Najčešće se govori o vlastitim izvorima i tuđim izvorima. Pasiva se dijeli i iskazuje na sljedeći način:

Shema 6. Struktura pasive

Izvor: Autor

3.3.1. Kapital

Pokazuje obujam i strukturu vlastitih sredstava, a predstavlja neto imovinu poduzeća, odnosno vrijednost dijela ukupno raspoložive imovine u aktivi bilance, kojoj je stvarni vlasnik samo poduzeće. Dakle, može se reći, da je kapital ostatak imovine poduzetnika nakon odbitka svih njegovih obveza.

Cjelokupni se kapital, sukladno propisanoj strukturi bilance, iskazuje pod stavkom kapital i rezerve i dalje raščlanjuje na: upisani (temeljni) kapital, premije na emitirane dionice, revalorizacijske rezerve, rezerve, zadržana dobit ili preneseni gubitak te dobit ili gubitak tekuće godine

3.2.2. Dugoročne i kratkoročne obveze

Dugoročne su sve stavke obveza koje imaju dospijeće dulje od jedne godine od datuma bilance, a najčešće se odnose na obveze po primljenim dugoročnim financijskim ili robnim kreditima ili nabavljenoj dugotrajnoj imovini na financijski leasing.

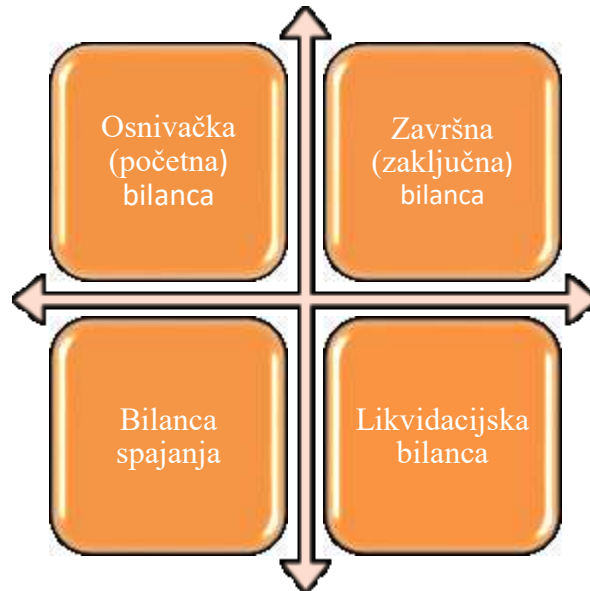
Prema shemi bilance, dugoročne obveze su: obveze prema povezanim poduzećima, obveze po osnovi zajmova, kredita i predujmovi. Kratkoročne obveze su sve one obveze koje se moraju podmiriti u roku od jedne godine, od datuma bilance a to su:

- Obveze prema povezanim poduzećima
- Obveze po osnovi zajmova, kredita, predujmova, depozita i jamstva
- Obveze prema dobavljačima i zaposlenicima
- Obveze za poreze, doprinose i druge pristrojbe
- Obveze po osnovi udjela u rezultatu

Izvanbilančni zapisi su specifična stavka imovine i obveza. Iskazuje se kao posljednja stavka aktive, odnosno pasive, u slučaju da poduzetnik posjeduje „tuđa“ sredstva ili neka od sredstava jamstva sukladno sklopljenim ugovorima. Dakle, vrijednost primljene robe u komisijsku prodaju predstavlja izvanbilančnu imovinu kod primatelja, uz odgovarajuću obvezu prema vlasniku robe u pasivi bilance. (Parać, 2008.)

3.4. Vrste bilance

Kada se govori o bilanci stanja, najčešće se misli na redovnu završnu bilancu koju poduzeće sastavlja na kraju godine. Međutim, bilanca stanja se može podijeliti na;

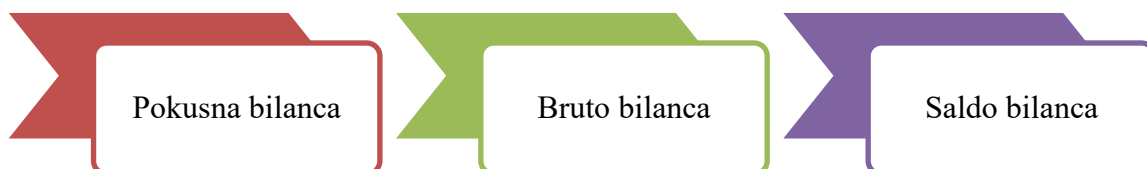

Shema 7. Vrste bilance

Izvor: Autor

Osnivačka ili početna bilanca sastavlja se samo jednom prigodom osnutka poduzeća. Završna ili zaključna bilanca sastavlja se na kraju poslovne godine prilikom godišnjeg zaključka knjiga. Fuziona bilanca sastavlja se prilikom spajanja dva ili više poduzeća u jedno. Tada svaka sastavnica sastavlja posebno svoju bilancu, a na temelju tih pojedinačnih sačinjava se bilanca spajanja ili fuziona bilanca novog poduzeća. Likvidacijska bilanca sastavlja se pri likvidaciji poduzeća. (Kral,1984.)

Osim navedenih bilanci razlikuju se još i sljedeće prikazane shemom 8.

Shema 8. Vrste bilance

Izvor: Autor

U pokusnoj bilanci iskazuje se pregled promjena i stanja svih konta glavne knjige kronološkim redom. Na taj način omogućen je uvid u stanje pojedinih kategorija sredstava i izvora sredstava, međutim, u pokusnoj bilanci iskazuje se promet i stanje svih konta glavne knjige. To znači da se tu iskazuje promet i stanje kako s konta na kojima se evidentiraju sredstva i izvori sredstava, tako i s ostalih konta(konta rashoda i prihoda).

Na temelju pokusne bilance provjerava se ispravnost knjiženja, tj. postoji li bilančna ravnoteža. Kako se svaki poslovni događaj knjiži na dugovnoj i potražnoj strani odgovarajućih konta, zbroj prometa dugovne i potražne strane u pokusnoj bilanci mora biti isti. Ako to nije tako, onda postoji greška koju treba otkriti i dovesti u sklad promet dugovne i potražne strane u pokusnoj bilanci.

Pokusna se bilanca obično sastavlja na kraju svakog mjeseca ili tromjesečno, a obvezno na kraju godine prije sastavljanja završne ili zaključne bilance.

Bruto bilanca zapravo je dio pokusne bilance. U bruto bilanci iskazuje se pregled prometa na pojedinim kontima za određeno razdoblje. Kao što je već prije rečeno, zbroj dugovne i potražne strane bruto bilance mora se slagati. Ukupan promet mora se slagati sa zbrojem dnevnika, jer su svi poslovni događaji kronološkim redom proknjiženi u dnevniku i sistematski na pojedinim kontima glavne knjige.

Saldo bilanca je također dio pokusne bilance. Kao i bruto-bilanca sastoji se iz kolona duguje i potražuje. U kolonu duguje upisuje se stanje sredstava, a u kolonu potražuje stanja izvora sredstava. (Kral, 1984.)

Tablica 1. Početna bilanca

NAZIV RAČUNA	POTRAŽUJE	DUGUJE
Gotovina	2.000	
Obveze prema dobavljačima	1.000	
Oprema, materijal i inventar	1.200	
Obveze prema dobavljačima		1.400
Kapital		3.200
Prihod		1.400
Troškovi	1.800	
Ukupno (kn)	6.000	6.000

Izvor: Autor

3.5. Promjene u bilanci

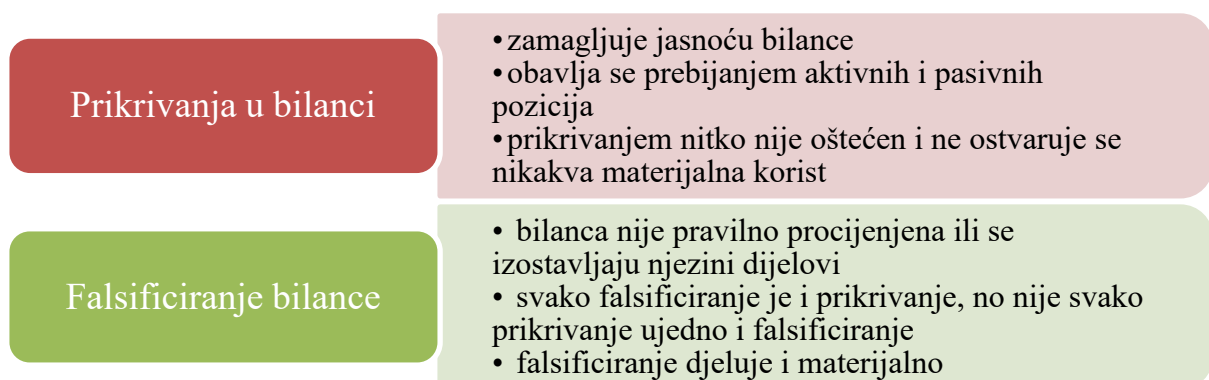
Svaka poslovna promjena odnosno poslovni događaj koji je predmet knjiženja u knjigovodstvu izaziva promjene bilance stanja. Sve se može svesti u četiri osnovne grupe operacija, koje prema tome, izazivaju četiri vrste promjena u bilanci stanja:

- povećanje aktive uz istodobno smanjenje aktive,
- povećanje pasive uz istodobno smanjenje pasive,
- povećanje aktive uz istodobno povećanje pasive,
- smanjenje aktive uz istodobno smanjenje pasive.

Povećanje aktive uz istodobno smanjenje aktive- u ovom slučaju dolazi do promjene u strukturi sredstava u aktivi. Vrijednost jedne pozicije u aktivi povećava se, a za isti se iznos smanjuje neka druga pozicija u aktivi. Povećanje pasive uz istodobno smanjenje pasive- ovdje dolazi do promjene u strukturi izvora sredstava, tj. u pasivi. Jedna pozicija pasive povećava se, a za isti iznos smanjuje se neka druga pozicija u pasivi. (Kral, 1984.)

Kod mnogih poslovnih događaja gledajući ih zasebno, neće biti postignuta bilančna ravnoteža, jer na određenim pozicijama ne dolazi do smanjenja za uvijek isti iznos. Prema tome nakon poslovnih događaja bit će različiti iznosi aktive i pasive, a razlika će predstavljati pozitivan financijski rezultat(dobitak), ako se povećala ukupna vrijednost sredstava(aktiva) u odnosu na izvore(pasiva). Ako se povećala vrijednost pasive u odnosu na aktivu, razlika će predstavljati negativan financijski rezultat(gubitak).

Prema Kralu (1984.) prikrivanje pravog stanja sredstava i izvora sredstava u bilanci stanja nije dozvoljeno. Stručnjaci prikrivanje u bilanci naziva „bilančnim prijestupima“ i dijeli ih u dvije grupe kako je to prikazano shemom 9.

Shema 9. Prikrivanja i falsificiranja u bilanci

Izvor: Autor

Budući da se na računima glavne knjige za svaku evidentiranu transakciju unose jednaki iznosi dugovanja i potraživanja, evidentirani ukupan iznos svih dugovanja računa u glavnoj knjizi mora biti jednak ukupnom iznosu svih potraživanja. Dakle, ukupan iznos na računu duga mora biti jednak ukupnom iznosu na računu s potražnim iznosima.

Probna bilanca omogućuje dokaz da je glavna knjiga u ravnoteži. Slaganje dugovnih i potražnih iznosa probne bilance osigurava da:

1. Jednaka su dugovanja i potraživanja evidentirane za sve transakcije,
2. Dugovna i potražna salda svakog računa korektno su izračunata,
3. Zbrajanja računskih salda u probnoj bilanci korektno su izvedena. (Meigs&Meigs, 1999.)

Bilanca se obično sastavlja u jednom od dva oblika, i to:

1. dvostrani pregled (po foliju) u kojem se lijeva strana naziva aktivna, a desna pasivna, te
2. jednostrani pregled (po pagini) gdje je prvi (gornji) dio aktivan, a drugi (ispod aktive) dio pasivan. (<http://www.poslovni.hr/leksikon/bilanca-82>)

Pri računalnoj obradi podataka nisu značajne razlike između prezentacije bilance u obliku dvostranog računa i jednostranog pregleda, jer se u oba slučaja pozicije bilance mogu posebnim programima prilagoditi potrebama vanjskih i unutarnjih korisnika.

4. BILANCA PODUZEĆA ERDUTSKI VINOGRADI d.o.o.

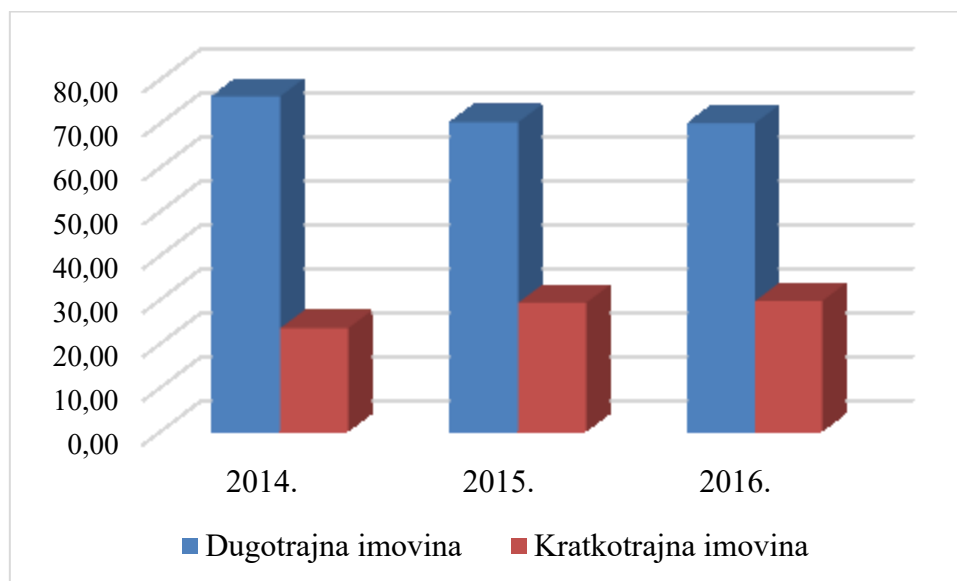
Erdutski vinogradi d.o.o. je poduzeće koja se bavi proizvodnjom grožđa, njegovom preradom te proizvodnjom vina vrhunske kvalitete. Vinogradi su smješteni na istočnim padinama daljske planine uz rijeku Dunav. Kapacitet podruma Erdutskih vinograda je 6.000.000 litara.

Tablica 2. Bilanca poduzeća Erdutski vinogradi d.o.o. 2014. – 2016. god

	2014.	2015.	2016.
IMOVINA			
Dugotrajna imovina	109.545.087	108.014.276	105.256.571
Nematerijalna imovina	2.630.790	2.432.914	2.235.037
Materijalna imovina	106.521.032	105.183.059	102.958.267
Dugotrajna financijska imovina	58.500	58.500	58.500
Potraživanja	334.765	339.803	4.767
Odgođena porezna imovina	0	0	0
Kratkotrajna imovina	33.684.873	44.945.050	44.451.714
Zalihe	25.431.380	36.001.047	36.737.067
Potraživanja	7.540.713	8.489.167	6.950.464
Kratkotrajna financijska imovina	102.446	187.386	145.002
Novac u banci i blagajni	610.334	267.450	619.181
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i obračunati prihodi	835.742	993.599	753.063
Izvanbilančni zapisi	66.580.704	120.945.770	132.507.947
UKUPNO AKTIVA	144.065.702	153.952.925	150.461.348
GLAVNICA I OBVEZE			
Kapital i rezerve	58.401.990	59.125.509	52.946.748
Temeljni kapital	30.575.000	30.575.000	30.575.000
Kapitalne rezerve	26.167.003	30.575.000	30.575.000
Revalorizacijske rezerve	13.074.123	13.476.660	13.334.442
Zadržana dobit ili preneseni gubitak	608.110	170.662	491.645
Dobit ili gubitak poslovne godine	-12.022.246	150.321	-6.207.205
Rezerviranja	877.300	70.000	0
Dugoročne obveze	53.073.827	72.417.938	69.569.654
Kratkoročne obveze	31.712.585	22.317.925	27.849.708
Izvanbilančni zapisi	66.580.704	120.945.770	132.507.947
UKUPNO PASIVA	144.065.702	153.952.925	150.461.348

Izvor: <http://www.fina.hr/>

Analiza financijskih izvješća pruža informacije koje omogućuju prepoznavanje slabosti i snaga analiziranog poduzeća. Analiziraju se prihodi i rashodi poduzeća, financijski rezultat poslovanja, te svi činitelji koji utječu na dinamiku poslovanja poduzeća (Crnčan i sur., 2012.). Analizom bilanci u trogodišnjem razdoblju uočavaju se prvenstveno promjene u iznosima aktive i pasive koje variraju. U 2015. godini zabilježen je rast, a potom se vrijednosti smanjuju. No važnije od ovih veličina je vidjeti strukturu aktive i pasive što prikazuju grafikoni 1 i 2.

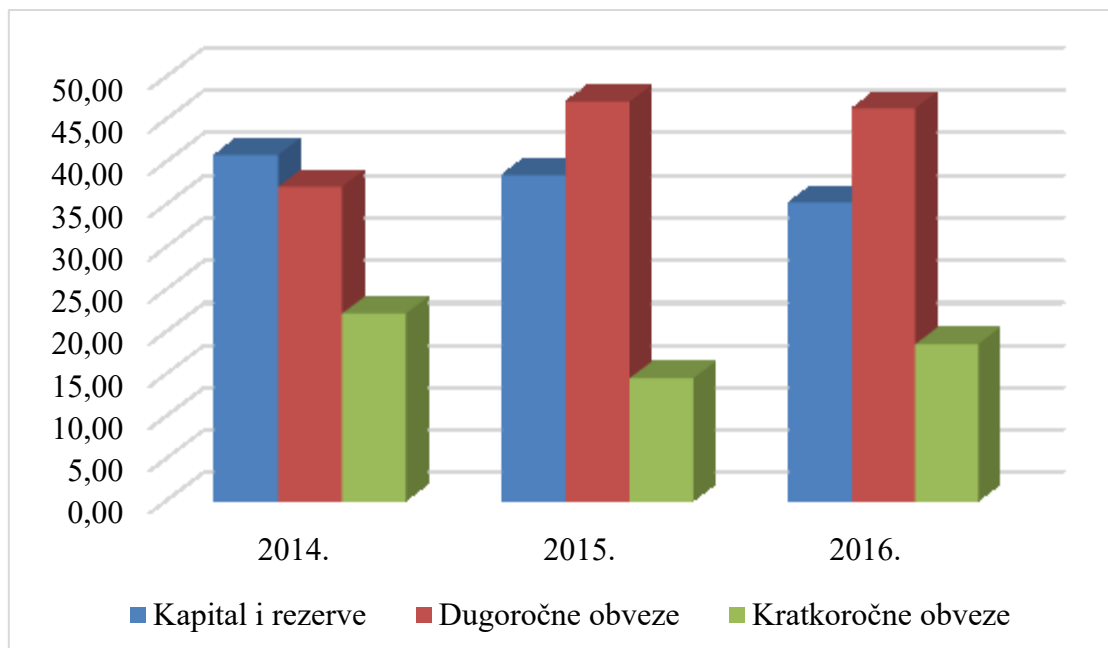

Grafikon 1. Struktura aktive

Izvor: Autor

Kako se radi o poduzeću koje ima veliki dio dugotrajne imovine, omjer prikazan u grafikonu 1 je očekivan. Međutim, primjetan je pad vrijednosti dugotrajne imovine na račun rasta kratkotrajne imovine. Za pretpostaviti je da je poduzeće bilo u situaciji da ulaže u obrtna sredstva na račun kapitalnih ulaganja tako da je u 2016. godini udjel obrtnih sredstva tj. kratkotrajne imovine iznosio skoro 30%.

Bilanca omogućuje jasan uvid u stanje i kretanje imovine poduzeća u jednom obračunskom razdoblju.

Grafikon 1. Struktura pasive

Izvor: Autor

Pasiva bilance pruža uvid u porijeklo imovine koja je na raspolaganju u jednom poduzeću. Na primjeru poduzeća Erdutski vinogradi d.o.o. vide se promjene u strukturi izvora imovine tijekom trogodišnjeg razdoblja. U 2014. godini vrijednost vlastitog kapitala iznosila je 40,79%, u narednoj godini 38,43%, a u 2016. godini taj se iznos smanjio na 35,21%. Iako su vrijednosti neto kapitala još uvijek u stabilnim veličinama, uočava se njihovo smanjenje što upravu stavlja pred ozbiljna promišljanja.

Omjeri dugoročnih i kratkoročnih obveza se kreću od 37 do 47% za kratkoročne te od 14 do 22% za kratkoročne obveze.

Ako poduzeće posluje pozitivno, bilanca ja aktivna, a ostvareni se dobitak bilježi kao saldo izravnjanja u pasivi (čini izvor za povećanje imovine iskazane u pasivi). Obrnuto, kada poduzeće posluje negativno, bilanca je pasivna, a ostvareni se gubitak bilježi kao saldo izravnjanja u aktivni (tumači se kao smanjenje imovine). Bilanca pruža korisnicima informacije o tome što poduzeće ima na određeni dan (aktiva), što poduzeće duguje i što mu ostaje kad se od imovine oduzmu obveze (pasiva).

Bilanca je podloga za financijsku analizu, analizu zaduženosti, profitabilnosti, likvidnosti i aktivnosti, te je najvažniji financijski predmet revizije.

5. ZAKLJUČAK

Bilanca je jedan od temeljnih financijskih izvještaja. Pokazuje obujam i strukturu imovine jednog poduzeća, obveza i kapitala na točno određeni dan, najčešće na kraju poslovne godine. Pokazuje točan financijski položaj poduzeća.

Glavni dijelovi bilance su aktiva i pasiva. Aktiva prikazuje imovinu a pasiva izvore imovine. U aktivi je prikazana imovina koju poduzeće posjeduje na točno određeni dan, a rezultat je prethodnih poslovnih događaja u poduzeću. Ako neka imovina nije u funkciji ostvarenja budućih ekonomskih koristi potrebno ju je isključiti iz bilance.

Prema ročnosti je imovina dugotrajna i kratkotrajna. Kratkotrajna je ona imovina koja dopijeva u roku jedne godine od datuma bilance. Sva ostala je dugotrajna. Dugotrajna imovina je nematerijalna, materijalna, financijska i potraživanja.

Kratkotrajna imovina su pojedini oblici obrtnih sredstava, sukladno strukturi bilance; zalihe, potraživanja, financijska imovina i novac na računu i blagajni.

Pasiva pokazuje obujam i strukturu izvora financiranja raspoložive imovine, na određeni dan, odnosno pokazuje, tko je stvarni vlasnik postojeće imovine iskazane u bilanci. Izvori imovine mogu biti, vlastiti i tuđi. Vlastiti izvori su kapital, a tuđi su obveze.

Bilanca se može biti osnivačka bilancu, završna, bilanca spajanja i likvidacijska bilanca.

Prikrivanje pravog stanja sredstava i izvora sredstava u bilanci nije dozvoljeno. Prikrivanje u bilanci se naziva „bilančnim prijestupima“ i dijeli se u dvije skupine: prikrivanje u bilanci i falsificiranje bilance.

Bilanca uspjeha pokazuje financijski uspjeh poslovanja poduzeća za to razdoblje. Za razliku od bilance stanja u kojoj se iskazuje trenutno stanje sredstava u bilanci uspjeha iskazuje se financijski uspjeh ovisan o visini ukupnog prihoda i ukupnih troškova za određeno vremensko razdoblje.

Na primjeru bilance poduzeća Erdutski vinogradi prikazana je bilanca kroz tri godine. Analizom financijskih izvještaja prepoznaju se slabosti i snage tog poduzeća. Analizom se uočavaju promjene u iznosima aktive i pasive. U 2015. Godini zabilježen je rast, a potom pad. Primjetan je pad vrijednosti dugotrajne imovine uz istodoban rast vrijednosti kratkotrajne imovine. U pasivi, vrijednost vlastitog kapitala se s godinama smanjuje.

6. POPIS LITERATURE

Crnčan, A., Ranogajec Lj., Deže J. (2012.): Analiza financijskih izvješća u funkciji donošenja poslovnih odluka. Zbornik radova 47. hrvatskog i 7. međunarodnog simpozija agronoma, Opatija, 13. – 17. veljače 2012. Zagreb: Agronomski fakultet Zagreb, str. 155-159.

Kral, V. (1984.): Osnove računovodstva s primjenom kontnog plana, Narodne novine, Zagreb

Meigs&Meigs (1999.): Računovodstvo-Temelj poslovnog odlučivanja, Mate, Zagreb

Parać, B. (2008.): Poduzetničko računovodstvo&financijsko izvještavanje, Visoka škola za poslovanje i upravljanje Baltazar Adam Krčelić, Zaprešić, Zagreb

Ranogajec, Lj. (2009.): Računovodstvo u poljoprivredi, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek

Van Horne, J. C., Wachowicz, Jr. J. M. (2002.): Osnove financijskog menadžmenta, Mate, Zagreb

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=7612> (17.06.2018.)

https://www.google.hr/search?biw=1366&bih=586&tbm=isch&sa=1&ei=u6AjW66zI6Tg6ATiib_gAg&q=pokusna+bilanca+stanja&oq=pokusna+bilanca+stanja&gs_l=img.3...3770983.3775623.0.3776840.22.16.0.6.6.0.272.2038.3j11j2.16.0....0...1c.1.64.img..0.15.1289...0j0i67k1j0i30k1j0i24k1.0.eXeaa4ObtoQ#imgrc=WXqE0srpUQRHRM (15.06.2018.)

https://www.google.hr/search?biw=1366&bih=635&tbm=isch&sa=1&ei=upojW9-0GqLB6ATHwpKgDg&q=bilanca+vaga&oq=bilanca+vaga&gs_l=img.3...24003.24971.0.25663.5.5.0.0.0.107.450.3j2.5.0....0...1c.1.64.img..0.3.261...0j0i67k1j0i30k1j0i24k1.0.Ct7D9mbikZo#imgrc=_ (15.06.2018.)

<http://www.fina.hr/> (19.06.2018.)

<http://www.poslovni.hr/leksikon/dugotrajna-imovina-649> (17.06.2018.)

<https://repozitorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst:257/preview> (17.06.2018.)

<http://www.poslovni.hr/leksikon/bilanca-82> (15.06.2018.)